

NELER ÖĞRENECEĞİM?

- Hukuk Alanında Yapılan İnkılaplar
- Sosyal alanda yapılan inkılaplar

HUKUK ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR

a. Hukukun Tanımı

Toplumu düzenleyen ve devletin yaptırım gücünü belirleyen yasalar bütününe hukuk adı verilir. Bir ülkede, devlet-birey ilişkilerini ve bireyler arası ilişkileri düzenleyen ana unsur hukuk kurallarıdır.

Günümüzde ekonomiden eğitime, asayişten kültüre, her alanın çalışma prensipleri, düzeni ve yaptırımları kanunlarla belirlenerek koruma altına alınmıştır. Devlet ve toplum düzeninin aksamaması için hukuk kurallarının ihtiyaçlara cevap verebiliyor olması gerekmektedir. Ayrıca, sürekli değişimin söz konusu olduğu modern çağda hukuk kurallarının da değişimi takip edebilmesi, oluşabilecek hukuki boşluklara izin verilmemesi önemlidir.

b. Osmanlı hukuk sistemi ve hukuk alanında inkılâba duyulan ihtiyaç

Şer'i hükümlere dayanan Osmanlı hukuku, Kur'an, Hadis, İcma ve Kıyas olmak üzere dört ana kaynaktan beslenmekteydi. Kadı tarafından başkanlık edilen ve dava görülen mahkemelerde, öncelikle Kur'an hükümlerine bakılır, sorunu çözecek hüküm burada bulunamazsa hadislerle başvurulurdu. Kur'an ve hadislerle sonuç alınamayan davalarda, icma ve kıyas ile neticeye ulaşılmaya çalışılırdı. İcma, İslam alimlerinin Kur'an, hadis ve kıyastan yararlanarak, bir konuda verdikleri ortak hükümlerdi. Bu hükümlerin cevaplayamadığı durumlarda son çare olarak kıyasa, yani daha önce benzer davalarda verilen kararlara bakma yoluna gidilirdi. Osmanlı hukukunun mevcut yapısı 20. yüzyıla gelindiğinde, devlet ve toplumun ihtiyaçlarına cevap vermekten uzak bir hal almıştı. Benzer davalarda, mezhepler arasında farklı yorumlar olduğu gibi aynı mezhep içerisinde dahi birbiriyle çelişen kararlara rastlanabiliyordu.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin programıyla benzerlikler gösteren ve Liberal esaslara dayanan 11 maddelik parti programında, cumhuriyetçilik, milliyetçilik, laiklik ilkelerine bağlı kalınacağı, anayasal hakların herkes için eşit bir şekilde hayata geçirileceği belirtilmekteydi. Ayrıca vergilerin insanların iktisadi güçlerine göre adil bir şekilde toplanması gerektiği savunulmaktaydı. Programda, ekonomik gelişmenin sağlanabilmesi için yabancı sermayenin önemi vurgulamakta, bunun için de liberalizmin sağlanması ve kişisel girişimin desteklenmesi gerektiğine değinilmekteydi.⁴

Serbest Cumhuriyet Fırkası, kısa sürede büyük bir gelişme gösterdi. Ancak Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nda olduğu gibi, rejim karşıtları fırka etrafında toplanmaya başladı. Ali Fethi Beyin Ege gezisi sırasında CHP binasının taşlandı, CHP yanlısı olduğu gerekçesiyle bir gazetenin matbaasına saldırıldı. Mustafa Kemal Paşa'nın fotoğraflarının da yırtıldığı olayları önleyemeyen parti yöneticileri çözümü partiyi feshetmekte gördüler. Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın 17 Kasım 1930'da kapanmasıyla sonuçlanan ikinci deneme, toplumun henüz çok partili hayata hazır olmadığını ortaya koydu.⁵

1. Eğitim ve kültür alanında yapılan inkılaplar

2.1 Eğitim alanında yapılan inkılaplar

Osmanlı Devleti'nden miras kalan eğitim sistemine bakıldığında, vakıfların idaresindeki medreseler, devletin açmış olduğu Batı tarzı okullar, azınlık okulları, yabancı okullar ve misyoner okullarından oluşan çok başlı ve birlikten yoksun bir yapıya sahip olduğu görülür. Devlet denetiminin olmadığı, her biri farklı karakter ve dünya görüşlerine sahip insanlar yetiştiren bu okullar, söz konusu yapıları nedeniyle Osmanlı Devleti'nin yıkılışını hızlandırıcı bir etkide bulunmuşlardı.

Cumhuriyetin ilanı sonrasında yapılan ilk işlerden birisi, ihtiyaç duyulan kadroların yetiştirileceği eğitim sistemini yeniden düzenlemek oldu. Bu amaçla 3 Mart 1924'de Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edildi. Bu kanun ile birlikte eğitimde Tanzimat döneminden itibaren süre gelen çok başlılık sona erdirildi. Eğitimin laiklik ilkesi doğrultusunda yapılabilmesi sağlandı. Osmanlı tarihi boyunca devlet denetiminin son derece az olduğu, ortak eğitim müfredatının uygulanmadığı okullar, devlet çatısı altında toplanarak eğitimde devlet kontrolü ve birlik sağlandı. Bunun yanı sıra, milli eğitim politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması için uygun koşullar teşkil edilmiş oldu.

2 Mart 1926'da Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun kabul edildi. Bütün öğretim kurumlarının belli esaslara göre düzenlendiği bu kanun ile birlikte devletin izni olmadan okul açılmamasına ve bütün eğitim kurumlarının müfredatının devlet tarafından oluşturulmasına karar verildi. Okul açma yetkisi

⁴Osman Akandere, Yaşar Semiz, *a.g.e.*, s. 191-192; Alev Gözcü, *a.g.t.*, s. 32-34, 36-38

⁵Ali İhsan Gencer, Sabahattin Özel, *a.g.e.*, s. 227

artık sadece Milli Eğitim Bakanlığı'na aitti. Ayrıca bu kanunla yabancı okulların, Türkçe, Tarih, Coğrafya ve Felsefe derslerinde Türk öğretmenler istihdam etmeleri zorunlu hale getirildi.

Bütün bunların yanı sıra milli eğitimin teşkilatlanmasına çalışıldı, öğretmen yetiştirmek ve müfredat oluşturmak için gayret sarf edildi. Meslekî ve teknik eğitim alanında yaşanan öğretmen sıkıntısı, Avrupa'ya gönderilen öğrencilerle ve Avrupa'dan getirilen yabancı uzmanlarla giderilmeye çalışıldı. 1933'te yapılan üniversite reformuyla Darülfünun, İstanbul Üniversitesi'ne dönüştürüldü. Bunun dışında yine yükseköğretim alanında 1925 yılında Ankara Hukuk Fakültesi, 1930'da Yüksek Ziraat Enstitüsü, 1935'de Siyasal Bilgiler Okulu ve 1936'da Dil, Tarih-Coğrafya Fakültesi kuruldu.

Harf inkılabının ardından, halka yeni alfabeyi öğretmek amacıyla açılan Millet Mektepleri ile birlikte, 1932'de Halkevleri'nin kurulması halkın eğitimi için yapılan yaygın eğitim faaliyetleri olarak ön plana çıkmaktadır.

Eğitim programlarının denetlenememesi nedeniyle, öğrencilere yönelik ayrılıkçı propagandaların rahatlıkla yapıldığı azınlık ve yabancı okulların devlet kontrolü altına alınabilmesi için düzenlemeler yapıldı. Bu konuda Fransa ve ABD gibi Batı ülkeleriyle anlaşmazlığa düşülmekle birlikte kesinlikle taviz verilmedi. Sonuçta devletin denetimine giren bu okulların, milli bütünlüğü tehdit edecek faaliyetlerinin de önüne geçildi.

2.2 Kültür Alanında yapılan inkılaplar

2.2.1 Harf İnkılâbı

Kültür alanında yapılan inkılâplar 1 Kasım 1928'de kanunlaşan ve 3 Kasım 1928'de yürürlüğe giren Harf İnkılâbı ile başladı. Cumhuriyetin ilanından önce başlamış olan alfabe değişikliği tartışmaları, cumhuriyetin ilk yıllarında artarak devam etti. Bununla birlikte alfabe değişikliği bir anda yapılmayarak, önce halka benimsetme yoluna gidildi. 1926'da Dil Encümeni kurularak yeni harflerin belirlenmesi için çalışmalar başlatıldı. 1927'de reçetelerin Latin harfleriyle yazılmaya başlanması ardından, yeni harflerin halka öğretilmesi için seferber olundu. Çalışmalara bizzat Atatürk de katılarak, yurt gezileri esnasında dersler verdi. Dilekçeler Latin harfleriyle yazılmaya, gazetelerde başlıklarında yer yer Latin harfleri kullanılmaya başlandı. Halkın harfleri benimsediğinin görülmesiyle birlikte 3 Kasım 1928'de Harf İnkılâbı Kanunu resmen yürürlüğe konuldu. Bu tarihten itibaren Resmî işlemlerde yeni harfler kullanılmaya başlandı.

2.2.2 Türk Tarih Kurumu'nun Kurulması

Avrupa ders kitaplarında Türk Milleti'nin ikinci sınıf bir millet olduğu yönünde iddialara yer verilmesi, istilacı barbarlar olarak gösterilmesi üzerine Atatürk, Türk Tarihi hakkındaki çalışmaların başlatılmasına karar verdi. Yapılacak çalışmalarda Batı'nın bu iddialarının doğru olmadığı, Türk'ün dünya tarihindeki yeri ve medeniyete katkılarının araştırılıp ortaya konulması amaçlanmaktaydı.

28 Nisan 1930'da alınan karar ile Türk tarih ve medeniyetini araştırmak amacıyla bir heyet kurulması kararlaştırıldı. "Türk Tarihi Tedkik Heyeti" adıyla kurulan ve 16 kişiden meydana gelen heyet, 4 Haziran 1930 günü ilk toplantısını yaptı. "Türk Tarihinin Ana Hatları" adlı eseri kaleme alan bu heyet, 12 Nisan 1931'de "Türk Tarihi Tedkik Cemiyeti" adıyla yeniden yapılandırıldı. 1935'de bir kez daha isim değişikliğine gidilerek "Türk Tarihi Araştırma Kurumu" adını aldı. Bir süre sonra ise hâlihazırda kullanıla gelen "Türk Tarih Kurumu" haline geldi. 1932 yılından itibaren, belirli aralıklarla Türk Tarih Kongresi'ni düzenlemekte; 1937 yılından bu yana da "Belleten" adlı tarih dergisini yayımlamaktadır. Ayrıca tarih araştırmalarının kitap olarak basımı ve tarih yüksek lisans, doktora çalışmalarını da maddi olarak desteklenmesi faaliyetlerinde bulunmaktadır.

2.2.3 Türk Dil Kurumu'nun Kurulması

Atatürk'ün isteği doğrultusunda, "Türk dilinin öz güzelliğini ve zenginliğini meydana çıkarmak, onu yeryüzü dilleri arasında değerine yaraşır yüsekliğe erdirtmek" amacıyla 12 Temmuz 1932'de kuruldu. İlk adı "Türk Dili Tetkik Cemiyeti" iken, 1934'de "Türk Dili Araştırma Kurumu", 1936'da ise "Türk Dil Kurumu" adını aldı. İlk başkanı Sâmih Rif'at Bey olan Türk Dil Kurumu, çalışmalarını Türkçe hakkında araştırmalar yapılması ve Türkçe'nin sorunlarını tespit ederek çözüm bulmak doğrultusunda yoğunlaştırdı. Kurum tarafından, eski eserlerin incelenmesi, yöresel ağızlarda kullanılan kelimelerin tespiti ile Tarama ve Derleme Sözlükleri meydana getirildi. Türkçe'nin sadeleşmesi için çalışmalar yapıldı.

NELER ÖĞRENECEĞİM?

- Hukuk Alanında Yapılan İnkılaplar
- Sosyal alanda yapılan inkılaplar

HUKUK ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR

a. Hukukun Tanımı

Toplumu düzenleyen ve devletin yaptırım gücünü belirleyen yasalar bütününe hukuk adı verilir. Bir ülkede, devlet-birey ilişkilerini ve bireyler arası ilişkileri düzenleyen ana unsur hukuk kurallarıdır.

Günümüzde ekonomiden eğitime, asayişten kültüre, her alanın çalışma prensipleri, düzeni ve yaptırımları kanunlarla belirlenerek koruma altına alınmıştır. Devlet ve toplum düzeninin aksamaması için hukuk kurallarının ihtiyaçlara cevap verebiliyor olması gerekmektedir. Ayrıca, sürekli değişimin söz konusu olduğu modern çağda hukuk kurallarının da değişimi takip edebilmesi, oluşabilecek hukuki boşluklara izin verilmemesi önemlidir.

b. Osmanlı hukuk sistemi ve hukuk alanında inkılâba duyulan ihtiyaç

Şer'i hükümlere dayanan Osmanlı hukuku, Kur'an, Hadis, İcma ve Kıyas olmak üzere dört ana kaynaktan beslenmekteydi. Kadı tarafından başkanlık edilen ve dava görülen mahkemelerde, öncelikle Kur'an hükümlerine bakılır, sorunu çözecek hüküm burada bulunamazsa hadislerle başvurulurdu. Kur'an ve hadislerle sonuç alınamayan davalarda, icma ve kıyas ile neticeye ulaşılmaya çalışılırdı. İcma, İslam alimlerinin Kur'an, hadis ve kıyastan yararlanarak, bir konuda verdikleri ortak hükümlerdi. Bu hükümlerin cevaplayamadığı durumlarda son çare olarak kıyasa, yani daha önce benzer davalarda verilen kararlara bakma yoluna gidilirdi. Osmanlı hukukunun mevcut yapısı 20. yüzyıla gelindiğinde, devlet ve toplumun ihtiyaçlarına cevap vermekten uzak bir hal almıştı. Benzer davalarda, mezhepler arasında farklı yorumlar olduğu gibi aynı mezhep içerisinde dahi birbiriyle çelişen kararlara rastlanabiliyordu.

Devletin gayrimüslim vatandaşlarına ise şer'i hukuk değil, kendi dinî hukukları uygulanmaktaydı. Yabancı ülke vatandaşları, Osmanlı Devleti sınırları içerisinde suç işleseler dahi, adli kapitülasyonların kendilerine sunduğu avantajlar sayesinde ayrıcalıklı bir konuma sahiptiler.

Tanzimat dönemiyle birlikte Batı tarzı mahkemeler açılrsa da, şer'i hukuk ve diğer unsurların varlıklarını devam ettirmesi, hukuk bütünlüğünü sağlama noktasında bir etki sağlayamadı. Hal böyleyken, Müslümanlara, gayrimüslimlere ve yabancılara ayrı kuralların uygulandığı bir hukuk sisteminin, Türkiye Cumhuriyeti tarafından devam ettirilmesi söz konusu olamazdı. Hukukta birliğin sağlanması için farklı yorumlara fırsat vermeyecek şekilde açık ve net, çağdaş olduğu kadar milli bir hukuk sistemine ihtiyaç duyulmaktaydı.

Bu amaçla, inkılâp kelimesinin ifade ettiği anlama uygun olarak, Osmanlı dönemi hukuk unsurlarının ortadan kaldırılması sonrasında Avrupa'dan, Türk Milleti için en uygun kanunlar tercüme edilmeye ve uyarlanmaya başlandı.

Medeni Kanunun Kabulü

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temeli cumhuriyet ve laiklik ilkeleridir. Cumhuriyet ile yönetilen bir ülkede kadın-erkek eşitsizliği; laiklik ilkesinin temel alındığı bir sistemde dini esaslara dayalı bir hukuk düşünülemezdi. Bu nedenle çağdaş ve milli yapımıza uygun, yeni bir medeni hukukun ortaya konulması gerekliydi.

Birey, aile, eşya, borçlar ve miras hukukunu içeren medeni kanun, bütün toplumlarda hukukun temelidir. Gündelik hayatın içerisinde olan pek çok konu medeni kanun dahilindedir. Bireylerin hak ve borçları; evlenme ve boşanma; miras ilişkileri; birey-eşya ilişkileri; bireyler arası işlemler medeni hukukun konularını oluşturur. Bu nedenle, medeni hukuk toplum düzeni için büyük bir öneme sahiptir.

Osmanlı döneminde, medeni hukuk alanında "Mecelle" adı verilen kanun yürürlükte olmakla birlikte, bu kanun daha çok borçlar, eşya ve yargılama hukuku esaslarını içermekteydi. Ayrıca sadece Hanefî mezhebine göre yazıldığı için farklı mezhep ve dinlere mensup vatandaşlara uygulanması mümkün değildi. Sıfırdan bir medeni kanunun yazılması uzun bir süre gerektirdiğinden, Avrupa ülkelerinin medeni kanunlarının incelemesi yoluna gidildi. İsviçre, Fransa ve Almanya medeni kanunları başta olmak üzere medeni kanunlar üzerinde yapılan inceleme sonucunda, emsalleri içerisinde en yenisi, açık kavramlara ve anlaşılır bir dile sahip olan İsviçre Medeni Kanununda karar kılındı. 1907 yılında hazırlanan ve 1912'de yürürlüğe giren İsviçre Medeni Kanununun tercih edilmesinde, hâkime sunduğu

hareket serbestliği de etkili oldu. Ayrıca, ekonomiye canlılık kazandıracak bir borç ilişkisi ortaya koymaktaydı. Türkçe 'ye çevrilen kanun, 17 Şubat 1926'da kabul edilerek, 4 Ekim 1926'da yürürlüğe konuldu.

Yeni medeni kanun ile;

- Çok eşlilik (poligami) yasaklanarak, tek eşlilik (monogami) zorunlu hale getirildi.
- Evlenme tarafların istek ve iradelerine bağlandı.
- Resmî nikâh zorunlu hale getirilirken, resmî nikâhtan sonra olmak kaydıyla dinî nikâh evlenecek çiftlerin isteğine bırakıldı.
- Boşanmada talak usulü (Erkeğin “boşadım” diyerek tek taraflı olarak evliliği bitirmesi) kaldırıldı. Boşanma hâkim kararıyla gerçekleştirilecekti.
- Kadın-erkek eşitliği sağlandı.
- Miras paylaşımında kız ve erkek çocuklara eşit haklar verildi.

Ceza Kanununun kabulü

Osmanlı döneminde ilk ceza kanunu 1840 yılında hazırlandı. 1850 ve 1858 yıllarında iki defa yenilenen ceza kanunu modern ceza kanunlarının temel ilkesi olan, “suç ve cezaların kanuniliği” ilkesine sahip değildi. Bu nedenle Osmanlı'dan kalan ceza hukukunun değiştirilmesi gerekmekteydi. Yapılan araştırmalar neticesinde İtalyan Ceza Kanununda karar kılındı ve tercüme edildi. İtalyan Ceza Kanunu dönemin en modern ceza kanunu olmasının yanı sıra, İtalya'daki suç oranının yüksekliği nedeniyle, aynı zamanda en sert hükümlere sahip olanıydı. Bununla birlikte idam cezası içermiyordu. Tercüme edildikten sonra, bazı hükümleri yumuşatılan ve idam cezası dâhil edilen ceza kanunu 1 Mart 1926'da yürürlüğe konuldu.

Hukuk Alanındaki Diğer İnkılaplar

3 Mart 1926'da Hâkimler Kanunu ve 22 Nisan 1926'da Borçlar Kanunu kabul edildi. İsviçre Borçlar Kanununun tercümesi olan Borçlar Kanunu, Medeni Kanun ile birlikte 4 Kasım 1926'da yürürlüğe konuldu. Bu tarihte yürürlüğe giren bir diğer kanun Ticaret Kanunun birinci kitabıdır. Yeni Ticaret Kanunu, faiz, ipotek ve sigorta kavramlarını Türk hukukuna soktu. 18 Haziran 1927'de İsviçre'nin, bu defa, Usul Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Usul Kanunu adıyla kabul edildi ve 4 Ekim 1927'de yürürlüğe konuldu. 4 Nisan 1929'da meclisten geçirilen Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu 20

Nisan 1929’da yürürlüğe girdi. Bu kanunda Alman Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu örnek alındı. 13 Mayıs 1929’da, Alman Deniz Ticaret Kanunundan faydalanılarak, Ticaret Kanunun ikinci kitabı olan Deniz Ticaret Kanunu hazırlandı. İcra-İflas Kanununun hazırlanmasında örnek alınan kanun yine İsviçre’nin, Federal İcra-İflas Kanunu oldu. 4 Eylül 1929’da yürürlüğe giren bu kanun üzerinde, İtalyan İcra-İflas Kanununa göre bazı değişiklikler yapıldı.

SOSYAL ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

Şapka Kanunu ve Kılık-kıyafette değişiklik

Batı Medeniyetini kendisine hedef olarak belirleyen yeni Türk Devleti’nin, bu amaç kapsamında siyaset, hukuk, eğitim ve kültür alanlarında yapmış olduğu inkılapların yanında sosyal hayatı da Batı Medeniyeti ’ne uygun bir şekilde organize etmesi gerekiyordu. Bu noktada insanların dış görünümlerinden, günlük hayatta kullanılan takvim, saat, ölçü birimleri ve rakamlara kadar değiştirilmesi gereken birçok unsur vardı. Nitekim değişimin halka rağmen değil, halkın isteğiyle olması ve daha kolay benimsenmesi için, başta Atatürk olmak üzere, devlet ricali yurt gezilerinde halka örnek olmaya çalıştılar.

Sosyal alanda yapılan inkılapların başında şapka kanununun çıkarılması gelmektedir. Zihniyet değişikliğine gidilirken, eski zihniyetin izlerinin de silinmesi amacıyla 25 Kasım 1925 tarihinde Şapka Kanunu kabul edildi. Bu kanunla fes, sarık vb. Osmanlı dönemini hatırlatacak ve çeşitli fraksiyonları temsilen kullanılacak tüm başlıklar yasaklandı. Batı’da olduğu gibi şapka kullanılması zorunlu hale getirildi. Atatürk, kanunun yayınlanmasından önce, Ağustos 1925’de çıktığı Kastamonu seyahatinde elindeki Panama şapkası, giysileri ve halk ile yaptığı konuşmalarda inkılabı benimsetmeye çalıştı. Kanunun yürürlüğe girmesinin ardından muhalif sesler çıksa da kısa sürede şapka kullanımı toplum tarafından benimsendi.

3Aralık 1934’de çıkarılan “Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanun” ile kılık-kıyafette Batılı bir görünüm sağlanmaya çalışıldı. Her dinin en üst rütbeli hizmetlisi dışındaki din adamlarının dinsel kıyafetlerini ibadet yerleri dışında giyemeyeceği kabul edildi. Çarşaf ve peçe konusunda ise devlet eliyle kanuni bir düzenleme yoluna gidilmedi. Kadınlar, inkılapların gelişim süreci içerisinde kendi istekleriyle çarşaf ve peçe kullanmayı bıraktılar.

Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması

Tekke, tarikat mensuplarının barındıkları ve ibadet ettikleri yerlere verilen isimdir. Zaviye ise tekkelere göre daha küçük yapılar olmakla birlikte aynı işlevi yerine getirirdi. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Anadolu'nun Türkleşmesinde etkili olan, Müslümanları aydınlatmak ve doğru yola sevk etmek amacına hizmet eden tekke ve zaviyeler, zamanla bu fonksiyonlarını kaybederek, insanların değişik sorunları için çözüm aradıkları, insanların bu arayışlarını suiistimal eden, çağdaş bilimsel öğretilere muhalif bir yapı halini aldılar. Akıl ve bilimi kendisine rehber edinen yeni Türk Devleti'nde, değiştirilmek istenen zihniyetin kamplaşma alanı olabilecek böyle bir yapının varlığını devam ettirmesine izin verilemezdi. Atatürk'ün Kastamonu seyahati sırasında söylemiş olduğu “Efendiler ve ey Millet, biliniz ki, Türkiye Cumhuriyeti, şeyhler, dervişler, müritler ve meczuplar memleketi olamaz. En doğru, en hakiki tarikat medeniyet tarikatıdır” sözleri, tekke ve zaviyeler konusunda atılacak adımların habercisi olmuştur. Ayrıca, batıl inançların devam ettirilmesinde araç haline getirilen türbelerin istismarının engellenmesi ve Batı Medeniyetinin eşiğindeki bir ülkede, halkı pozitif düşünceden uzaklaştıran bir unsurun ortadan kaldırılması amaçlanıyordu. Nitekim 30 Kasım 1925’de kabul edilen kanun ile tekke, zaviye ve türbelerin kapatılmasına karar verildi.

Takvim, saat, ölçüler ve rakamlarda değişiklik

Modern dünya ile gerçekleşecek siyasi ve ekonomik ilişkilerin daha sağlıklı yürütülebilmesi için kullanılmakta olan takvim, saat, ağırlık ve uzunluk ölçüleri ile rakamlarda da değişikliğe gidilmesi gerekmekteydi. Osmanlı döneminde ay esaslı hicrî takvim ve güneş esaslı Rumi takvim birlikte kullanılmaktaydı. Gündelik hayatta hicrî takvim kullanılırken, başta malî işler olmak üzere devlet işlerinde rumî takvim esas alınmaktaydı. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte takvim ve saat konusuna bir düzen getirilmesine karar verildi. Müneccimbaşılık Kurumu kaldırılarak, takvim hesaplama görevi Baş muvakkitlik Kurumuna verildi. 26 Aralık 1925’de 24 saatten oluşan vasatî saat resmi zaman ölçüsü olarak kabul edildi. “Takvimin tarih ve mebdinin tebdili” kanunuyla miladî takvimin kullanılmasına karar verildi. Ayrıca, alaturka ezanî ve vasatî saatler yerine Greenwich saat ayarı uygulanmaya başlandı.

Ölçü birimi olarak kullanılan endeza, okka, arşın vb. farklı birimlerin yerine 1931 yılından itibaren onlu birime göre oluşturulan metre, kilogram gibi dünya genelinde kullanılan ağırlık ve ölçü birimleri kabul edildi. Bu değişiklik ülke içindeki alışverişlerde sağlam esaslar ortaya koyduğu gibi yabancı ülkelerle olan ekonomik ilişkilerimizde kolaylık sağladı.

Soyadı kanununun kabulü

Osmanlı döneminde ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk 11 yılı boyunca insanların soyadları bulunmamaktaydı. İnsanlar lakapları (Toplan Osm an gibi), babalarının isimleri (Recep oğlu Ahmet gibi) veya memleketleri (Rizeli Ahmet gibi) ile anılmaktaydılar. Bu durum devlet işlerinde ve günlük hayatta karışıklığa neden olmaktaydı. Bu nedenle 21 Haziran 1934'de Soyadı Kanunu ilan edilerek, her Türk vatandaşının bir soyadı alması kararlaştırıldı. Soyadı seçiminde ırk, millet, rütbe, memuriyet, aşiret isimleri, ahlaka aykırı, gülünç kelimeler tercih edilemeyecekti. Soyadı kanunun ilanı sonrasında, Meclis tarafından 24 Kasım 1934'de, Mustafa Kemal'e "Atatürk" soyadı verildi. Aynı yıl çıkarılan bir diğer kanunla ağa, hacı, molla, efendi, beyefendi, paşa, hanım, hanımefendi gibi lakap ve unvanlar kaldırıldı. Kanun karşısında mutlak eşitlik ilkesi uyarınca resmî belgelerde kişilerin yalnızca ad ve soyadları bulunabilecekti.

Milli bayramlar ve Tatil günlerinin belirlenmesi

27 Mayıs 1935 tarihli kanun ile birlikte 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı ve 1 Mayıs Bahar Bayramı, milli bayram ve tatil günleri olarak belirlendi. Ramazan ve Kurban Bayramları ise dini bayram ve tatil günleriydi. Bunların yanı sıra yılbaşı günleri de tatil günleri arasında gösterildi. Eskiden beri Cuma günü olan hafta tatili, Batı ile uyumun sağlanabilmesi için Cumartesi günü 13:00'da başlamak üzere Pazar gününe alındı.

Kadın haklarının kabulü

Tarihin büyük bir bölümünde toplum hayatında var olan Türk kadını, son yüzyıllarda, özellikle şehirlerde günlük hayattaki rolünü kaybederek sosyal hayatın dışında kaldı. Buna karşın köy hayatında hala etkin rolünü devam ettirmekte, tarım işçiliği ve ev ekonomisinde önemli bir yer tutmaktaydı.

Türk inkılâbının hedefi, kadına sosyal hayatta kaybettiği konumunu kazandırmak ve kadın-erkek eşitliğini sağlamaktı. Medeni Kanunun kabul edilmesi toplumda erkek-kadın eşitliğinin sağlanması için oldukça önemli bir adımdı. Ancak kadınların henüz seçme ve seçilme haklarına sahip olmamaları, söz konusu eşitliği sağlama yolunda büyük bir engel oluşturmaktaydı.

Kadınlara verilen ilk siyasal hak, 3 Nisan 1930 tarihli, belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkıdır. Belediye seçimlerini takiben 26 Ekim 1933'de muhtarlık ve ihtiyar heyeti seçimlerinde; akabinde ise 5 Aralık 1934'de Milletvekilliği seçimlerinde seçme ve seçilme haklarını kazandılar. 1935 yılında yapılan genel seçimlerde 18 kadın milletvekili seçildi. Bu sayı meclisin % 4.5'ine karşılık gelmekteydi. 2007 seçimlerine kadar hiçbir seçimde bu oranın üzerine çıkılamadı.